

GÖÇ

Buket DEMİREL

GÖÇ NEDİR?

- Göç, insanların, sosyal, ekonomik, siyasi veya doğal nedenlerden dolayı coğrafi olarak yer değiştirmesidir. Bu yer değiştirme uluslararası bir sınırı geçmek biçiminde olabildiği gibi aynı ülke içinde de olabilir.
- Göçün biçimi (gönüllü/zorunlu, geçici/sürekli, iç/dış, bireysel/kitlese vb.) nasıl olursa olsun her türlü nüfus hareketleri (mülteciler, sığınmacılar, ülke içinde yerinden edilmişler, sürülmüşler, ekonomik göçmenler vb.) göç tanımını içinde kendisine yer bulur.

GÖÇ TÜRLERİ

- ▣ **İÇ GÖÇ:** Kişinin ait olduğu ülke veya bölge içinde yer değiştirme işidir.
- ▣ **DIŞ GÖÇ:** Uluslararası göçler olarak da adlandırılmakta olup bir ülkenin sınırları içerisinde yaşayanların bulundukları yeri terk ederek, kişisel ya da gruplar halinde başka bir ülkenin sınırları içerisine girmesi anlamına gelmektedir.
- ▣ **ZORUNLU GÖÇ:** İnsanların savaş, siyasi karışıklık veya doğal afet gibi durumlar karşısında kendi istekleri dışında yerleşim yerlerinden ayrılmaya zorlanmasıdır.
- ▣ **GÖNÜLLÜ GÖÇ:** Bireylerin kendi talepleriyle ve bir baskı ya da sınırlama olmaksızın yapmış oldukları hareketlerdir ve nüfus yapılarında değişimlere de neden olmaktadır. Genel olarak daha iyi çalışma ve yaşam koşullarına ulaşmak, daha kaliteli eğitim ve sağlık olanaklarından faydalanmak gibi etkenler gönüllü göçün nedenlerindendir.

▣ **DÜZENLİ GÖÇ:** Tanınan, izin verilen yasal kanallar kullanılarak gerçekleşen göç olarak tanımlanmıştır. Düzenli göçler karşılıklı anlaşmalar ve yasal prosedürlerle gerçekleşmektedir.

▣ **DÜZENSİZ GÖÇ:** Bir ülkeye yasadışı giriş yapmak, bir ülkede yasadışı şekilde kalmak veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamak anlamına gelmektedir.

ULUSLARARASI KORUMA ÇEŞİTLERİ

❑ MÜLTECİ

- ❑ Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.

❑ ŞARTLI MÜLTECİ

- ❑ Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.

❑ İKİNCİL KORUMA

- ❑ Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;
- ❑ a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,
- ❑ b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,
- ❑ c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak,

olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

❑ GEÇİCİ KORUMA

- ❑ Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.

❑ SIĞINMACI

- ❑ Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi.
- ❑ Olumsuz bir karar çıkması sonucunda bu kişiler ülkeyi terk etmek zorundadırlar ve eğer kendilerine insani ya da diğer gerekçeler temelinde ülkede kalma izni verilmemişse, bu kişiler ülkede düzensiz veya kanuna aykırı bir durumda bulunan herhangi bir yabancı gibi sınır dışı edilebilirler.

GÖÇ NEDENLERİ

▣ *Doğal Nedenler*

- İklimle bağılı nedenler
- Erozyon
- Su kıtlığı
- Toprağın verimsizleşmesi
- Deprem
- Sel
- Çığ
- Heyelan
- Volkanik patlama
- Tsunami
- Yangın

▣ *Siyasi Nedenler*

- Savaşlar
- Mübadele
- Siyasi baskılar
- Sınır değişimleri
- İç karışıklıklar

▣ *Ekonomik Nedenler*

- İş imkânları
- Doğal zenginlikler
- Gelir dengesizliği
- Toprakların miras yoluyla parçalanması
- Geçim sıkıntısı

▣ *Sosyal/Kişisel Nedenler*

- Eğitim
- Dinî nedenler
- Kültürel farklılıklar
- Sağlık
- Daha iyi yaşam tercihi

GÖÇ SONUÇLARI

- Göçten kaynaklı sağlık ve alt yapı hizmetleri ile eğitim hizmetlerinin sunulmasında aksamalar yaşanması,
- Göç dolayısıyla artan nüfusa bağlı olarak çarpık kentleşmenin ve gecekondu sayılarının artması,
- Nüfusun dağılımı konusunda ülke genelinde orantısızlık yaşanması,
- Göç alan yerlerde hızlı nüfus artışı yaşanması ile göç veren yerlerde hızlı şekilde nüfusun azalması,
- Göçlerin neticesinde sosyal ve kültürel alanlarda anlaşmazlıkların olmasıdır.

- 2011 yılında Suriye’de iç savaşın başlamasının ardından Türkiye’ye göç hareketleri başlamış ve Türkiye, bu göç hareketlerinden büyük ölçüde etkilenmiştir. Suriye’de yaşanan iç savaştan kaçarak ülkemize göç edenlerin bir kısmı denetimli şekilde geçici konaklama merkezlerine alınmıştır. Ancak göç edenlerin büyük bir kısmı denetimsiz olarak ülke geneline dağılmışlardır.
- Merkezi idare, kitlesel göçün maliyet hesabını yaparken denetimli şekilde yerleştirilen kitleyi göz önünde bulundurmıştır. Düzensiz şekilde ülke geneline dağılan göçmenlerin ülkeye maliyeti hesaba katılmamıştır. Göç edenlerin arasında kadınların ve çocukların oranının yüksek olması, toplumsal yaşamda yeni problemlerin yaşanmasına sebep olmuştur.

GÖÇ VE SOSYAL POLİTİKA

□ MEVZUAT:

- 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- Göçmen İşçinin Hukuki Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi
- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme
- Tüm-Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme

YİMER – ALO 157

- 2003 yılında İnsan Ticareti Mağdurları için Acil İletişim hattı olarak faaliyete başlayan Alo 157, 2014 yılında Göç İdaresi Başkanlığı tarafından devralınarak hizmet ağı genişletilmiş ve 20 Ağustos 2015 tarihi itibariyle Yabancılar İletişim Merkezi(YİMER) ismiyle hizmet vermeye başlamıştır.
- Kuruluş döneminde, Türkçe, İngilizce, Arapça ve Rusça olmak üzere 4 dilde hizmet veren YİMER 157'ye **1 Nisan 2016 tarihi itibariyle** Almanca ve Farsça dillerinin de eklenmesiyle birlikte yabancılara 6 dilde, **1 Ocak 2020 itibariyle** Peştuca dilinin de eklenmesiyle **7 dilde (Türkçe, İngilizce, Arapça, Farsça, Rusça, Almanca ve Peştuca), 7 gün 24 saat kesintisiz** hizmet sunulmaktadır.
- Yabancıların vize, ikamet izni, uluslararası koruma, geçici koruma gibi konularda sordukları tüm sorulara yanıt bulabilecekleri YİMER 157; insan ticareti mağdurlarının tespitine ve göçmen kaçakçılığı mağduru yabancıların denizde kurtarılma operasyonlarına yönelik de ihbar ve yardım hattı olarak **7 gün 24 saat kesintisiz** hizmet vererek hayat kurtarmaktadır.

MAHALLE KAPATMA UYGULAMASI

- Ülkemizde çeşitli bölgelerdeki yabancı yoğunluğu göz önünde bulundurularak İçişleri Bakanlığı daha önce belirli illerimizdeki **781** mahalle yeni doğan ve çekirdek aile birleşimi dışında *geçici koruma kaydına, uluslararası koruma kaydına, ikamet iznine, geçici koruma veya uluslararası koruma ile ikamet izni kapsamındaki yabancıların ikamet ili değişikliği yapılması işlemlerine kapatılmıştır. 1 Temmuz 2022 itibariyle kapalı mahalle sayısı 1169'a çıkarılmıştır.*

- ***Samsun ilindeki ikamete kapalı mahalleler:***
- ***Denizevleri, Soğuksu, 19 Mayıs, Hürriyet ve Zafer.***

DEPREM VE GÖÇ

- İnsan nüfusunun hızla artıyor olması, bunun yanı sıra çarpık kentleşme, iklim değışiklikleri, bazı ölkelerdeki risk yönetiminin yetersizliğı vb. sebeplerden dolayı maalesef afet ve afetzede sayılarında artış gözlenmektedir. Bu artışa bağılı olarak afet nedeniyle yer değıştirmeler ve göçler de artmakta, daha fazla sayıda insan etkilenmektedir.
- Günümüzde göç, bazen bir kurtuluş değıl bir eziyet haline gelmekte, bazen de göçmenleri yeni bir afetle karşı karşıya bırakabilmektedir. Özellikle ölkede dışına göçlerde yaşanan kabul ve vize sorunları insanlara yeni problemler ve engeller yaratmaktadır. Ayrıca göç edilen bölgedeki nüfus artışı, altyapı yetersizlikleri ve plansızlık yeni afetlere neden olabilmektedir.

6 ŞUBAT DEPREMİ SONRASI GÖÇ VERİLERİ

- Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından büyük bir yıkım yaşayan ve deprem bölgesi olarak ilan edilen 11 kentte, yaklaşık **5 milyon** kişinin büyükşehirlere ve komşu illere göç ettiği ifade edilmiştir.
- Depremden bir gün önce 11 ilde sinyal veren **2,5 milyon** cep telefonunun, depremden birkaç gün sonra başka illerden sinyal verdiği tespit edildi. Yani kısa sürede büyük bir kitlenin o bölgeleri terk ettiği ve göç ettiği anlaşılmaktadır. Benzer şekilde **500 binden** fazla kişinin de bölgeden tahliye edildiği ve toplam bu 11 ilde resmi olmayan rakamlara göre milyonları aşan bir nüfusun göç ettiği anlaşılmaktadır.
- 21. günün sonunda bölgeden tahliye edilen insan sayısının **528 bini** ve 1 Mart tarihinde ise **811 bini** geçtiği açıklanmıştır. Diğer taraftan depremin ilk haftasında bölgeden ayrılan insan sayısının toplamda **2,2 milyon** kişi olduğu ifade edilmiştir. 1 Mart tarihinde ise bu sayı **3,3 milyon** olarak güncellenmiştir.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan 1 Mart 2023 tarihinde kamuoyu ile paylaşmıştır:

- “Talepleri üzerine 811 bin vatandaşımızı kara, hava, demiryoluyla veya kendi araçlarının yol masrafını karşılayarak başka şehirlere tahliye ettik. Bugüne kadar 3.3 milyon kişinin bölge dışına çıktığı 800 bin kişinin köylerine gittiği belirlendi. Afet bölgesinde kalanlar valiliklerimize ve kaymakamlıklarımıza başvuran 1.6 milyon yakın vatandaşımıza barınma imkanı sağladık.”

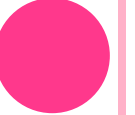

- Bölgede depremde etkilenen illerde kayıtlı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının sayısı **14.013.196**'dır ve oransal olarak tüm nüfusun **%16,43**'ünü kapsamaktadır. Bu sayı kabaca her altı vatandaşımızdan birinin depremde doğrudan etkilendiğini göstermektedir.
- Bölgede depremde etkilenen illerde kayıtlı görünen yabancı uyruklu nüfus **1.771.194**'tür ve bu sayı tüm Türkiye'deki kayıtlı yabancı uyruklu nüfusun **%36,48**'ini oluşturmaktadır. Bu oran Türkiye'deki tüm yabancı uyruklu nüfusun üçte birinden fazlasına karşılık gelmektedir.
- Toplam **15.784.390** kişinin deprem bölgesinde yaşadığı tespit edilmiştir.
- Türkiye'deki GKK Suriyelilerin kabaca yarısı depremde doğrudan etkilenen bölgede bulunmaktadır.

DEPREM BÖLGESİNDE BULUNAN NÜFUS

İller	Türk Vatandaşı	Yabancı Uyruklu			Genel Toplam
		Geçici Koruma	İkamet İzni	Toplam	
Adana	2 274 106	250 679	6 452	257 131	2 531 237
Adıyaman	632.148	21.688	450	22.138	654.286
Diyarbakır	1 804 880	21 727	1 260	22 987	1 827 867
Elazığ	591 497	12 188	801	12 989	604 486
Gaziantep	2 154 051	459 751	11 799	471 550	2 625 601
Hatay	1 686 043	354 549	2 880	357 429	2 043 472
Kahramanmaraş	1 177 436	94 888	2 144	97 032	1 274 468
Kilis	147 919	87 408	1 417	88 825	236 744
Malatya	812 580	31 427	1 345	32 772	845 352
Osmaniye	559 405	38 650	664	39 314	598 719
Şanlıurfa	2 170 110	369 145	4 269	373 414	2 543 524
Toplam	14 013 196	1 738 035	33 159	1 771 194	15 784 390
Genel Toplam	85 279 553	3 500 964	1 354 707	4 855 671	90 135 224
Oran (%)	16,43%	49,64%	2,45%	36,48%	17,51%

- 23 Şubat 2023 tarihi itibarıyla basın kaynaklarına yansıyan haberlere göre 35 bin Suriyeli sınır kapılarından çıkış yapmıştır. 28 Şubat 2023 tarihinde ise Bakan Akar toplamda 40 ila 42 bin arasında Suriyelinin ülkesine döndüğünü söylemiş ve konuyla ilgili şunları dile getirmiştir:
- *"Suriye'den herhangi bir göç, intikal de söz konusu değildir. Aksine Suriye'den Türkiye'ye gelip, yerleşmiş kendi ülkelerine dönmek isteyenler de **40-42 bin** gönüllü ve güvenli olarak döndüler."*
- Çıkış yapan Suriyelilerin gönüllü geri dönüş ve izinli çıkış kapsamında oldukları ve **3-6 ay** arasında bir sürede tekrar geri dönebilecekleri belirtilmiştir.

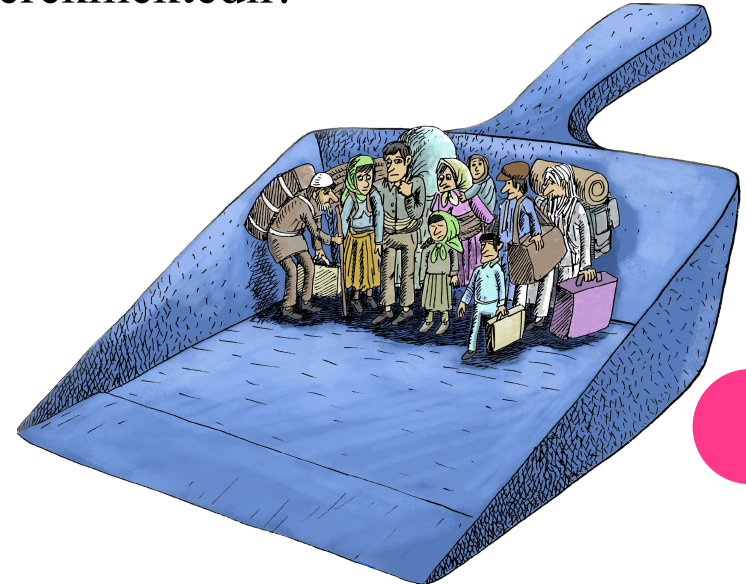

- Afet kaynaklı zorunlu göçün ilk nedeninin barınma sorunu olduğu aşıkâr. Ancak, afetin aciliyeti içinde daha az tartışılan bir başka sorun da iş ve geçim kaynaklarının kaybıyla alakalı. Geçim kaynaklarına erişim ya da bu kaynaklardan mahrum kalma durumu insanların başka yerlere göç etme durumlarını etkiliyor.
- Bölgelerin onarım ve yeniden inşa sürecinde geçim kaynaklarının da yeniden kurulabilmesi için çaba sarf edilmesi; iş ve geçim kaynaklarından mahrum kalmış kişilerin bu sürece etkin ve aktif özneler olarak katılması gerekiyor.

DEPREM SONRASI YENIDEN YERLEŐME SORUNU

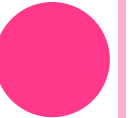
- Depremden etkilenen 11 ilde yaşayan uluslararası koruma ve geçici koruma kapsamındaki yabancılar için yol izin belgesi uygulaması kaldırılmıştır. Bu, söz konusu yabancıların deprem bölgesinden başka bir şehre (İstanbul hariç), yol izin belgesi olmadan seyahat edebilmeleri anlamına gelmektedir. Kendi imkânlarıyla başka bir şehre geçişleri yasak olduğu gibi hava yolu ile nakilleri de yasaklanmıştır; yabancılar yalnızca bulundukları yerlerdeki tahliye noktalarına müracaat ederek tahliyelerini talep edebilmektedirler. Gittikleri şehrin il göç idaresi müdürlüklerinden de 90 günlük yol izin belgesi almaları gerekmektedir.

- Yabancılarla gittikleri şehirlerdeki kamu kurum ve kuruluşları tarafından herhangi bir konaklama imkânı sağlanmayacak olması, depreme rağmen bölgeden ayrılmalarının önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Bu durum, göçmenlerin başka bir şehirde gıda, barınma ve diğer ihtiyaçlarını karşılama imkânları yoksa bulundukları şehirlerde kalmalarına neden olmaktadır.
- Her şeye rağmen farklı şehirlere giden ya da gidecek olan göçmenleri ise *nefret söylemi*, *dışlanma*, *ayrışma*, *yüksek kiralar*, *hayat pahalılığı* ve *geçim problemi* gibi çeşitli sorunlar beklemektedir.

- ❑ **2023 Göç ve Deprem Durum Tespit Raporu dahilinde gerçekleşen bir görüşmede şu ifadeler kullanılmıştır:**
- ❑ *“Kırıkhan’da konuştuğumuz Suriyeliler, muhtarlıkta dağıtılan çadırlara erişemediklerini acı içinde anlattılar. Üniversite öğrencisi bir genç, üç gün boyunca yolda yattıklarını, sonrasında pazarda kurdukları tentelerden kendilerine bir çadır yaptıklarını anlattı. Daha sonra muhtara ulaşan 20 kadar çadırın indirilmesine ve taşınmasına yardım ettiklerini, ancak kendileri de çadır istediğinde “bu çadırlar Türk vatandaşları için, yabancılara verilmeyecek” cevabını aldıklarını anlattı. Bu cevabı alanlardan biri de hali hazırda Türkiye vatandaşlığı almış bir Suriyeli idi. Bu da deprem sonrası sertleşen ayrımcılıkların formel bir vatandaş-mülteci ayrımının ötesinde, toplumda algılandığı biçimiyle “Suriyeli” ya da “yabancı” gibi kategoriler üzerinden işlediğini gösteriyor.*
- ❑ *Benzer dışlama hikayeleri, saha ziyareti sonrasında görüştüğümüz başka kişilerden de geldi. Vatandaşlık almış olmalarına rağmen deprem bölgesinde gıda yardımlarından faydalanamadıklarını, sonrasında deprem bölgesi dışında başka bir şehre sığındıklarında herhangi bir destek alamadıkları için kiralarını ödemekte zorlandıklarını, geri dönmeyi düşündüklerini ancak evleri de ağır hasarlı olduğu için büyük bir açmazda olduklarını ifade edenler oldu. Bunlara ek olarak, Kırıkhan’da bulunduğumuz süre boyunca, Suriyelilerin afete rağmen açık olan bir Suriyeli bakkaldan parayla alışveriş yaptıklarını gözlemledik. Deprem bölgesindeki seyahatimiz sırasında neredeyse ilk kez karşılaştığımız para kullanımı, temel ihtiyaçların ücretsiz karşılanmasını sağlayan yardım mekanizmalarının dışında kaldıklarını gösteriyordu.”*

ÖNERİLER

- Deprem bölgesinin nüfus gücü ve beşerî sermayesini korumak adına bölgeden ayrılanların uzun olmayan bir süre sonunda tekrar bölgeye dönmelerinin koşulları oluşturulmalı ve geri dönüşe yönelik politikalar geliştirilmelidir.
- Geçici niyetle de olsa bir yerden ayrılan insanların belli bir zaman sonrasında tekrar isteler de geri dönüşleri zorlaşmaktadır. Deprem sonrası barınma, eğitim ve iş imkanlarının kısa süre içinde en azından asgari şartlarda sağlanması geri dönüşleri hızlandıracaktır. Bu nedenle insanların ayrılmak zorunda kaldıkları evlerine dönüş eğilimlerinin kırılmaması için gerekli önlemlerin alınması önerilir.
- Göçmen gruplarına yönelik dezenformasyon, linç, ayrımcılık gibi tutum ve davranışlar yetkin biçimde takip edilmeli ve engellenmelidir.